

ΑΧΡΕΙΑΣΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ LOCKOUT:

Σε Ορθόδοξες χώρες, ο κορονοϊός ΔΕΝ μετεδόθηκε
κατά την Ακολουθία των Αγίων Παθών.

Τελικά στατιστικά αποτελέσματα της «Πανδημίας»
στις Χριστιανικές Ορθόδοξες Χώρες το Πάσχα 2020

ΑΧΡΕΙΑΣΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ LOCKOUT:

Σε Ορθόδοξες χώρες, ο κορονοϊός ΔΕΝ μεταδόθηκε κατά την Ακολουθία των Αγίων Παθών.

Τελικά στατιστικά αποτελέσματα της «Πανδημίας» στις **Χριστιανικές Ορθόδοξες** χώρες το Πάσχα 2020.

Από επιστημονική άποψη, ένα πείραμα ιστορικής σημασίας διεξήχθη κατά την Μεγάλη Εβδομάδα τού 2020, όσον αφορά στο εάν και κατά πόσον ο COVID-19 μεταδίδεται κατά την Ακολουθία των Αγίων Παθών σε Ορθόδοξες Χριστιανικές χώρες. Το πείραμα ήταν τεραστίων διαστάσεων, σε πολυεθνικό και διηπειρωτικό επίπεδο, αφού σε αυτό συμμετέσχον *εν τοις πράγμασι* όλες οι Ορθόδοξες χώρες στην Ανατολική Ευρώπη και την Καυκασία, ήτοι οι χώρες όπου οι Ορθόδοξοι συνιστούν πλειονότητα. Ειδικότερα, το σύνολο αυτών των (13) χωρών, με συνολικό πληθυσμό 259 εκατομμύρια, διχοτομήθηκε στατιστικώς σε δύο υποσύνολα: αφενός μεν σε (5) χώρες που επέτρεψαν στους πολίτες τους να εκκλησιασθούν ή και μεταλάβουν των Αχράντων Μυστηρίων κατά την Μεγάλη Εβδομάδα, αφετέρου δε σε (8) χώρες που επέβαλαν τότε θρησκευτικό lockdown των πολιτών τους, ήτοι δρακόντεια απαγόρευση προσέλευσης των πιστών σε ιερούς ναούς κατά την Μεγάλη Εβδομάδα. Σε εκείνο το προσωρινό διχοτομικό θρησκευτικό πλαίσιο— με *παρόμοιες* ή *σταθερές* άλλες συνθήκες (*ceteris paribus*) κοινωνικο-οικονομικού lockdown σε όλες τις (13) χώρες—κατεγράφη ένα δυσεξηγήτο φαινόμενο: Εν συνόλω και επί ένα μήνα *μετά* την Ανάσταση, και αντίθετα με πλείστες όσες επιστημονικοφανείς προβλέψεις ή και προειδοποιήσεις επιδημιολόγων, **οι θάνατοι εκ του COVID-19 στις (5) Ορθόδοξες χώρες που επέτρεψαν την συμμετοχή των πιστών στην Ακολουθία των Αγίων Παθών ήσαν αναλογικά λιγότεροι από τους αντιστοίχους θανάτους στις (8) ομόδοξες χώρες που επέβαλαν θρησκευτικό lockdown. Λιγότεροι, ΟΧΙ περισσότεροι.**

Exh. 1

Jesus all alone on the Cross during the Cucifixion Mass on Maundy Thursday 2020, in the **Holy Temple of the Holy Apostles Peter and Paul** in Pefki (**Athens, Greece**).
Photo: Dimitrios Brihandas / INTIMEnews.

1. Προαιτιολόγηση του θρησκευτικού lockdown

Συγκεκριμένα, οι Ορθόδοξες χώρες όπου ρητώς ή σιωπηρώς επετράπη η προσέλευση των πιστών στις εκκλησίες κατά την Μεγάλη Εβδομάδα, ήσαν οι εξής πέντε, με συνολικό πληθυσμό **66 εκατομμύρια**: Ουκρανία, Λευκορωσία, Βουλγαρία, Γεωργία και FYROM-RNM («Republic of North Macedonia»). Οι Ορθόδοξες χώρες τού θρησκευτικού lockdown (**Εκθεμα 1**) ήσαν οι εξής οκτώ, με συνολικό πληθυσμό **193 εκατομμύρια**: Ρωσία, Ρουμανία, Ελλάδα, Βουλγαρία, Μολδαβία, Αρμενία, Κύπρος και Μαυροβούνιο.

Σε πολιτικό επίπεδο, το **πρωτοφανές** στην Παγκόσμια Ιστορία¹ θρησκευτικό lockdown στις ως άνω (8) χώρες ερείδετο αιτιολογικώς επί επιστημονικοφανών δυσχυρισμών, με τα εξής μεταξύ άλλων δύο κύρια επιχειρήματα περί πιθανολογούμενης μεταδοτικότητας του COVID-19 κατά την διάρκεια της Ακολουθίας των Αγίων Παθών:

- (α) Υπό το πρίσμα του αδιαμφισβητήτου γεγονότος ότι στην Ελλάδα «αντί να έρθει ο κορονοϊός από τους πρόσφυγες και μετανάστες, ήρθε από τους Αγίους Τόπους» (**ΑΥΓΗ** 6-3-2020), οι εκκλησίες αποτελούν «υγειονομικές βόμβες» έτοιμες να «εκραγούν» κατά τον εορτασμό του Πάσχα (**ΤΑ ΝΕΑ** 2-4-2020).
- (β) Δεδομένου ότι «μέσα στους τρόπους μετάδοσης [του κορονοϊού] είναι και το σάλιο» (**ΑΝΤΙ** 11-3-2020), ο ιός μεταδίδεται και διά της Θείας Κοινωνίας. Επομένως η Θεία Κοινωνία «πρέπει να αποφευχθεί με την σημερινή της μορφή, μέχρι να έχουμε ασφαλές εμβόλιο» (**ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ** 3-5-2020).

¹ John D. Pappas “Ιστορική Ημέρα η Μεγάλη Πέμπτη 2020, με τον Εσταυρωμένο εγκαταλελειμμένο”, [Θέματα Ελληνικής Ιστορίας](#), 17-04-2020.

2. Έλεγχος στατιστικών υποθέσεων

Σε αυτό το επιχειρηματολογικό πλαίσιο, στις (8) Ορθόδοξες χώρες όπου επεβλήθη θρησκευτικό lockdown, επεκράτησε η στατιστική υπόθεση (statistical hypothesis) ότι εάν δεν επεβάλετο lockdown κατά την Μεγάλη Εβδομάδα, τότε ενδέχεται σε κάθε τέτοια χώρα να «γινότανε της Ιταλίας», δηλαδή τότε οι θάνατοι από τον κορονοϊό (υπετίθετο ότι) θα ανήρχοντο σε επίπεδα αντίστοιχα με εκείνα της Ιταλίας, ήτοι σύνολο νέων θανάτων της τάξεως των **ΕΚΑΤΟΝΤΑΔΩΝ ανά 1.000.000 κατοίκους** ανά μήνα στη χώρα.² Συγκεκριμένα, η Ιταλία προεβάλλετο ως παράδειγμα προς αποφυγή, δεδομένου ότι εκεί έλαβαν χώρα 18.641 τέτοιοι θάνατοι συνολικά από 11 Μαρτίου μέχρι 11 Απριλίου 2020, ή ισοδυνάμως (κατά πληθυσμιακή αναλογία) **308 θάνατοι ανά 1.000.000 κατοίκους** κατά την 31ήμερη περίοδο που προηγήθηκε της Μεγάλης Εβδομάδος.

Ο έλεγχος αυτής της υποθέσεως (hypothesis testing), όπως και παρεμφερών υποθέσεων³ υπέρ του θρησκευτικού lockdown σε Ορθόδοξες χώρες, είναι πλέον εφικτός βάσει των τελι-

² Ενδεικτικά, ακόμη και στη Γεωργία, όπου επετράπη η προσέλευση των πιστών στις εκκλησίες κατά την «Πανδημία» στη χώρα (**Εκθέματα 3-5, 8-9**), ο καθηγητής Paata Imnadze, Επιστημονικός Διευθυντής τού Εθνικού Κέντρου Ελέγχου Ιάσεων και Δημοσίας Υγείας (NCDC) της Γεωργίας, παρότρυνε τους Ορθοδόξους συμπολίτες του να μην προσέλθουν σε ιερούς ναούς κατά την Μεγάλη Εβδομάδα, επί λέξει ως εξής: «*Μείνετε σπίτι, αλλιώς ό,τι συνέβη στην Ιταλία, θα συμβεί και σ' εμάς*» ([OC Media](#) 16-4-2020).

³ Μία προφανώς ηπιότερη εκδοχή τής ως άνω ερεβώδους «μηδενικής υποθέσεως» (null hypothesis) ήταν ότι σε Ορθόδοξες χώρες όπου θα επετρεπότο η προσέλευση των πιστών στις εκκλησίες κατά την Μεγάλη Εβδομάδα, οι θάνατοι από τον κορονοϊό θα ανήρχοντο σε επίπεδα που θα ήσαν αισθητά υψηλότερα από εκείνα σε ομόδοξες χώρες όπου θα επεβάλλετο θρησκευτικό lockdown, ήτοι με *περισσότερους* θανάτους, της τάξεως τουλάχιστον των **ΔΕΚΑΔΩΝ θανάτων ανά 1.000.000 κατοίκους** ανά μήνα, στις πρώτες χώρες (no-lockout) απ' ό,τι στις δεύτερες (lockout).

COVID-19 cases and deaths in **Christian Orthodox** countries, April 12 to May 28, 2020

SEQ. # (countries ordered by column 15)	COUNTRY (1)	POPULATION (on 28 May 2020) (2)	CASES						DEATHS					
			absolute numbers			per million people			absolute numbers			per million people		
			cumulative total		Difference between 12-Apr and 28-May	cumulative total		Difference between 12-Apr and 28-May	cumulative total		Difference between 12-Apr and 28-May	cumulative total		Difference between 12-Apr and 28-May
			12-Apr (Palm Sunday)	28-May (Ascension Day)		12-Apr (Palm Sunday)	28-May (Ascension Day)		12-Apr (Palm Sunday)	28-May (Ascension Day)		12-Apr (Palm Sunday)	28-May (Ascension Day)	
			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	Georgia	3.989.827	257	738	481	64	185	121	3	12	9	1	3	2
2	Cyprus	1.206.560	633	941	308	525	780	255	11	17	6	9	14	5
3	Greece	10.427.362	2.114	2.906	792	203	279	76	98	175	77	9	17	8
4	Montenegro	628.059	272	324	52	433	516	83	3	9	6	5	14	9
5	Ukraine	43.755.845	277	22.382	22.105	6	512	506	83	669	586	2	15	13
6	Bulgaria	6.952.801	675	2.477	1.802	97	356	259	29	134	105	4	19	15
7	Serbia	8.740.364	3.630	11.300	7.670	415	1.293	878	80	241	161	9	28	19
8	Belarus	9.449.593	2.578	39.858	37.280	273	4.218	3.945	26	219	193	3	23	20
9	Russia	145.928.996	15.770	379.051	363.281	108	2.598	2.490	130	4.142	4.012	1	28	27
10	Armenia	2.962.755	1.013	8.216	7.203	342	2.773	2.431	13	113	100	4	38	34
11	fyROM-RNM	2.083.381	828	2.077	1.249	397	997	600	34	121	87	16	58	42
12	Romania	19.248.434	6.300	18.791	12.491	327	976	649	316	1.235	919	16	64	48
13	Moldova	4.034.769	1.662	7.725	6.063	412	1.915	1.503	12	282	270	3	70	67
COUNTRY GROUP TOTALS	All countries	259.408.746	36.009	496.786	460.777	139	1.915	1.776	838	7.369	6.531	3	28	25
	Countries with churches open in Easter	66.231.447	4.615	67.532	62.917	70	1.020	950	175	1.155	980	3	17	14
	Countries with churches closed in Easter	193.177.299	31.394	429.254	397.860	163	2.222	2.059	663	6.214	5.551	3	32	29

DATA SOURCE: [worldometer](https://www.worldometer.com/).In **green** (**brown**), countries with Christian Orthodox churches **open** (**closed**) to worshippers in Easter.

Exh. 2

κών (απολογιστικών) στατιστικών στοιχείων ⁴ περί των επιδόσεων των Ορθοδόξων χωρών όσον αφορά στην εξέλιξη της «Πανδημίας». Συγκεκριμένα, βάσει των στοιχείων του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας (WHO), απεδείχθη ⁵ ότι όλες εκείνες οι επιστημονικοφανείς υποθέσεις/προβλέψεις ουδόλως ανταπεκρίνοντο προς την πραγματικότητα: Εν συνόλω κατά την 47ήμερη περίοδο από την Κυριακή των Βαΐων μέχρι και 39 ημέρες μετά την Κυριακή του Πάσχα, ⁶ ήτοι μέχρι και την ημέρα της Αναλήψεως, οι θάνατοι από

⁴ Από επιστημονική άποψη, αυτό το πείραμα στις Ορθόδοξες χώρες διεξήχθη υπό ιδανικές αναλυτικές συνθήκες *εν τοις πράγμασι* (χωρίς καν να το έχει επιδιώξει συνειδητά η κυβέρνηση οποιασδήποτε χώρας), δεδομένου ότι πέραν της εν λόγω στατιστικής διχοτομήσεως του συνόλου τους, ίσχυαν τότε *κατά τα άλλα* παρόμοιες ή και ίδιες συνθήκες (*ceteris paribus*) στα δύο υποσύνολα. Ενδεικτικά: (α) Σε όλες τις (13) Ορθόδοξες χώρες εφηρμόζετο τότε ένα πανομοιότυπο lockdown (κοινωνικό, οικονομικό, εκπαιδευτικό), (β) οι Ορθόδοξες χώρες έχουν παρόμοιες παραδόσεις και συστήματα αξιών —λόγω των οποίων σε *ουδεμία* Ορθόδοξη χώρα εφηρμόσθησαν επιστημονικοφανείς πολιτικές του τύπου «ανοσίας τής αγέλης», (γ) πολλές από αυτές τις χώρες είναι γενετικά συγγενείς (σλαβικές ή με κάποιες σλαβικές επιμειξίες), (δ) κατά την έναρξη της Μεγάλης Εβδομάδος, αμφότερα τα ομόδοξα υποσύνολα είχαν, κατά περίεργη σύμπτωση, το **ίδιο σημείο εκκίνησης**, ήτοι συσσωρευτικό σύνολο **3 θανάτους ανά 1.000.000 κατοίκους** κατά μέσο όρο (Εκθεμα 2, στήλη 13, δύο τελευταίες γραμμές).

⁵ Η αποδεικτική διαδικασία ενταύθα είναι ντετερμινιστική παρά στοχαστική, χωρίς δηλαδή να τίθεται θέμα συναρτήσεων κατανομής, ή εγκυρότητας στατιστικού δείγματος, διότι τα σχετικά δεδομένα (Εκθ. 2, 8) είναι *τελικά* αποτελέσματα (*ex post*) —και όχι προβλέψεις (*ex ante*)— των σχετικών επιδόσεων *όλων* των Ορθοδόξων χωρών *εφ' όλου* του πληθυσμού τους, χωρίς πιθανολογικές διακυμάνσεις στις αξίες των μεταβλητών, και επομένως τα εξαγόμενα συμπεράσματα είναι μάλλον επαγωγικά παρά αναγωγικά.

⁶ Δεδομένου ότι η μεν περίοδος επώασης του COVID-19 είναι **3-14** ημέρες (Harvard Medical School, 29-5-2020), η δε μέση περίοδος νοσοκομειακής περίθαλψης (median hospitalization LoS) ασθενών από τον κορονοϊό κυμαίνεται **από 4 μέχρι 21** ημέρες σε χώρες εκτός Κίνας (Rees, E. M., et al.), το χρονικό διάστημα των **39** ημερών μετά την Ανάσταση (20 Απριλίου - 28 Μαΐου) είναι επαρκές για την εξαγωγή επιστημονικώς τεκμηριωμένων και ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την διάδοση του κορονοϊού κατά την Μεγάλη Εβδομάδα (12-19 Απριλίου) στις Ορθόδοξες χώρες.

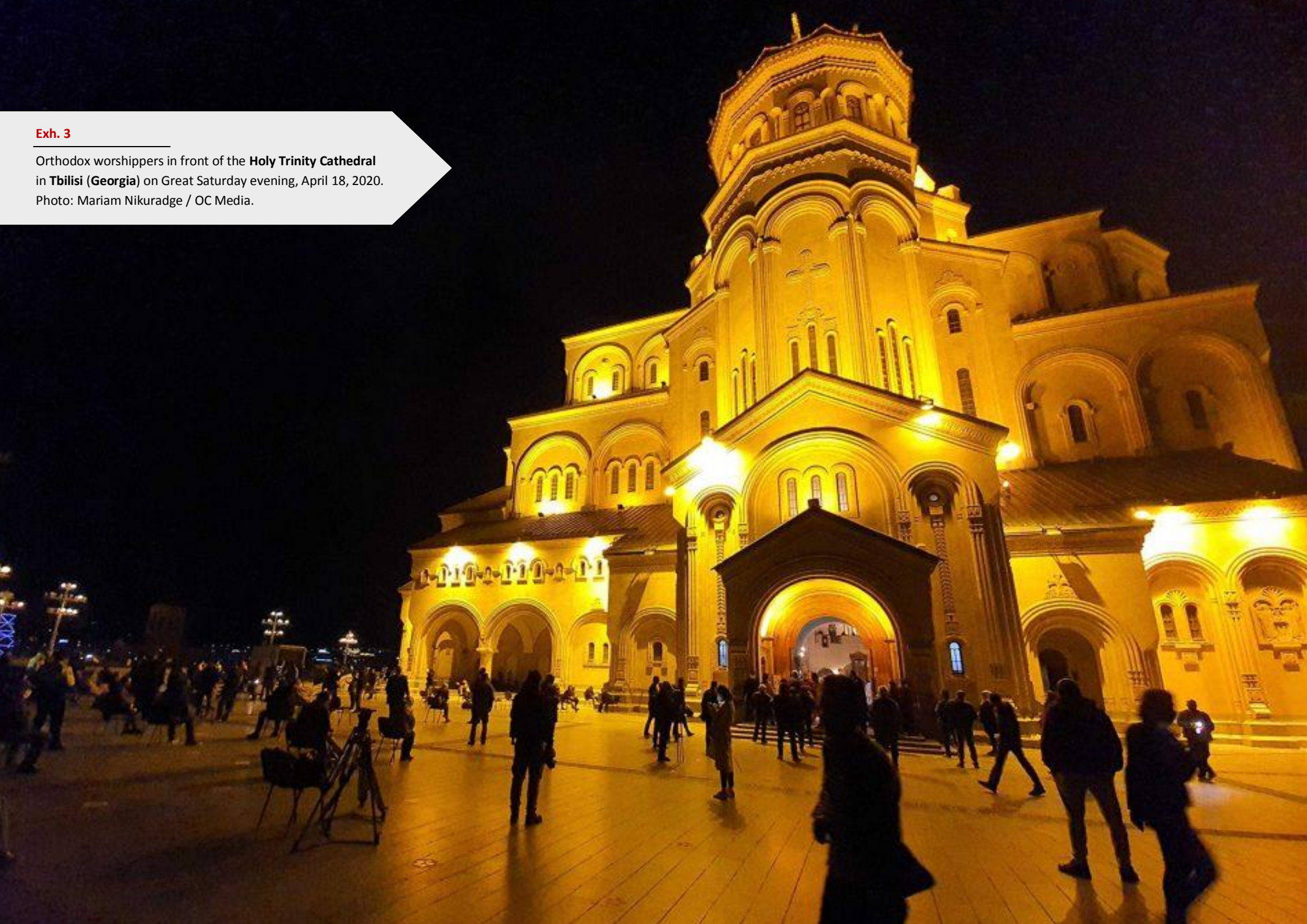
τον COVID-19 στις μεν (5) Ορθόδοξες χώρες όπου επετράπη η συμμετοχή των πιστών στην Ακολουθία των Αγίων Παθών ανήλθαν σε **14 θανάτους ανά 1.000.000 κατοίκους** κατά πληθυσμιακά σταθμισμένο μέσο όρο (**Εκθεμα 2**, στήλη 15, προτελευταία γραμμή), στις δε (8) ομόδοξες χώρες όπου επεβλήθη θρησκευτικό lockdown ήσαν αναλογικά **υπερδιπλάσιοι**, ήτοι ανήλθαν σε **29 θανάτους ανά 1.000.000 κατοίκους** κατά αντίστοιχο μέσο όρο (**Εκθεμα 2**, στήλη 15, τελευταία γραμμή). Δηλαδή απεδείχθη ότι στις (5) Ορθόδοξες χώρες όπου οι πιστοί συμμετείχαν στην Ακολουθία των Αγίων Παθών, οι *κατ' αναλογία πληθυσμού* τέτοιοι θάνατοι όχι μόνον ΔΕΝ ανήλθαν σε εκατοντάδες ανά 1.000.000 κατοίκους ⁷ (όπως συνέβη σε κάποιες ετερόδοξες χώρες), αλλά επί πλέον ήσαν αναλογικά ΛΙΓΟΤΕΡΟΙ των αντιστοίχων (υπερδιπλασίων) θανάτων στις ομόδοξες χώρες που εφήρμοσαν θρησκευτικό lockdown!

Επομένως, εκ του αποτελέσματος (δια *μονοπλεύρου* ελέγχου επί τη βάσει *πραγματικών* δεδομένων), απερρίφθη (rejected) η εν λόγω μηδενική υπόθεση (null hypothesis) επιστημόνων περί (δήθεν) υψηλής μεταδοτικότητας του COVID-19 κατά την Ακολουθία της Μεγάλης Εβδομάδος σε Ορθόδοξες χώρες. Απεναντίας επεβεβαιώθη (accepted) η αντιδιαμετρικώς ή και «ακραίως» αντίθετη εναλλακτική υπόθεση (alternative hypothesis) ιερωμένων, σύμφωνα με την οποία *η επί τη βάσει κοινωνικής αποστασιοποίησης (social distancing) συμμετοχή πιστών στην Ακολουθία των Αγίων Παθών και η Θεία Κοινωνία κατά την Μεγάλη Εβδομάδα, όχι μόνον δεν επιφέρουν δραστική αύξηση θανάτων από τον ιό, αλλά απεναντίας συντείνουν θεραπευτικώς στην ανάσχεση της Πανδημίας.*

⁷ Γενικά, στις Ορθόδοξες χώρες οι νεκροί από τον κορονοϊό ήσαν, στη *χειρότερη* περίπτωση, της τάξεως των **ΔΕΚΑΔΩΝ ανά 1.000.000 κατοίκους ανά μήνα**, επ' ουδενί δε εκατοντάδων (**Εκθεμα 2**, στήλη 15): Κατά την 39ήμερη περίοδο μετά την Ανάσταση, τις χειρότερες επιδόσεις σημείωσαν η **Ρουμανία** και η **Μολδαβία** που επέβαλαν θρησκευτικό lockdown (με **48** και **67** τέτοιους θανάτους αντίστοιχα), ενώ τις καλύτερες επιδόσεις επέτυχε η **Γεωργία** που δεν επέβαλε τέτοιο lockdown (με μόνον **2** τέτοιους θανάτους).

Exh. 3

Orthodox worshippers in front of the **Holy Trinity Cathedral** in **Tbilisi (Georgia)** on Great Saturday evening, April 18, 2020.
Photo: Mariam Nikuradze / OC Media.

Exh. 4

Defiant of COVID-19, Orthodox worshippers attend a mass at the **Holy Trinity Cathedral** in **Tbilisi** (Georgia).
Photo: Mariam Nikuradge / OC Media.

Exh. 5

Orthodox worshippers inside the **Holy Trinity Cathedral** in **Tbilisi (Georgia)** attend a mass, on April 7, 2020.
Photo: Mariam Nikuradge / OC Media.

Παρότι αυτή η άποψη της ιεραρχίας ορισμένων ορθοδόξων χωρών, ειδικά μάλιστα όσον αφορά στη Θεία Κοινωνία,⁸ χαρακτηρίστηκε «οπισθοδρομική»,⁹ εντούτοις, βάσει πραγματικών στατιστικών στοιχείων (Εκθεμα 2), η (θρησκευτική) άποψη των ιερωμένων —και ΟΧΙ η αντίθετη («επιστημονική») άποψη επιδημιολόγων κ.ο.κ.— είναι αυτή που επεβεβαιώθη από την πραγματικότητα στην Ανατολική Ευρώπη και την Καυκασία.

3. Ζητούμενο: Επεξήγηση του φαινομένου

Η παρούσα μονογραφία καταγράφει και στοιχειοθετεί στατιστικώς-απολογιστικώς αυτό το αδιαμφισβήτητο πλέον φαινόμενο στην Ορθοδοξία το 2020, περί μη μεταδόσεως του COVID-19 σε Ορθόδοξες χώρες κατά την Ακολουθία των Αγίων Παθών, και ειδικά περί μη μεταδόσεως του ιού διά της Θείας Κοινωνίας κατά την Μεγάλη Εβδομάδα σε αυτές τις χώρες, χωρίς να αποπειράται να το επεξηγήσει, δεδομένου ότι η επιστημονική ή μεταφυσική του επεξήγηση κείται πέραν των θεματικών ορίων της μονογραφίας.

Εντούτοις, όπως υπονοείται σε έγκυρα δημοσιεύματα, ίσως ένας από τους λόγους που ο κορονοϊός ΔΕΝ μεταδόθηκε κατά την διάρκεια της Ακολουθίας των Αγίων Παθών σε

⁸ «Ιερά Σύνοδος: Ο κορονοϊός δεν μεταδίδεται με την Θεία Κοινωνία», [ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ](#), 9-3-2020.

⁹ Πριν την Μεγάλη Εβδομάδα, συστηματικά ΜΜΕ ανέγραφαν ότι αποπνέει «άρωμα Μεσαίωνα» το να αντιδρούν οι ιερωμένοι στον θρησκευτικό αποκλεισμό (lockout) του πληρώματος της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Οι συντάκτες τέτοιων άρθρων θεωρούσαν τότε ότι το πλαίσιο του ευρύτερου lockdown (κοινωνικο-οικονομικο-εκπαιδευτικού) είναι ασύμβατο με τυχούσα μαζική προσέλευση πολιτών σε κλειστούς χώρους, άρα και πιστών σε ιερούς ναούς τής Ορθοδοξίας, ειδικά μάλιστα κατά την Μεγάλη Εβδομάδα οπότε η συρροή πιστών σε ναούς είναι συνήθως μεγάλη ή και πιθανολογικώς ανεξέλεγκτη ([Liberal](#) 12-3-2020).

Ορθόδοξες χώρες το 2020, σε αντίθεση με όσα έλαβαν χώρα τότε σε **ετεροδόξες** εκκλησίες ανά τον Κόσμο, ίσως οφείλεται, *εκτός άλλων*, στο τελετουργικό της Ορθοδοξίας, στο οποίο ούτε πολυπληθής χορωδία υφίσταται, ούτε οι πιστοί συμμετέχουν ενεργά σε **ομαδική** υμνολογία (που αμφότερες αποτελούν χαρακτηριστικά ετεροδόξων εκκλησιών).¹⁰ Μια επιπρόσθετη δε εξήγηση της διαφοράς μεταδοτικότητας του ιού μεταξύ Ορθοδόξων και ετεροδόξων χωρών είναι οι πολιτικές καθολικού εμβολιασμού κατά της φυματίωσης που εφαρμόζονται σε Ορθόδοξες χώρες (**ΕΘΝΟΣ** 7-4-2020).

Ακόμη όμως και αν ευσταθούν εν μέρει αυτές οι εξηγήσεις σχετικά με την διαφορά μεταδοτικότητας του ιού μεταξύ Ορθοδόξων και ετεροδόξων χωρών, εν τούτοις δεν εξηγούν το οξύμωρο των καλυτέρων επιδόσεων των Ορθοδόξων χωρών που επέτρεψαν την συμμετοχή των πιστών στην Ακολουθία των Αγίων Παθών, σε σύγκριση με τις (χειρότερες) επιδόσεις των *ομοδόξων* χωρών που επέβαλαν θρησκευτικό lockdown. Υπό αυτό το πρίσμα επομένως, η πίστη των Ορθοδόξων προφανώς ενισχύεται από τα επί του προκειμένου (στατιστικά) ευρήματα, δεδομένου ότι δι' αυτών των ευρημάτων απεδείχθη το *αχρείαστο* του θρησκευτικού lockdown σε Ορθόδοξες χώρες κατά την Μεγάλη Εβδομάδα —lockout που ούτως επενήργησε θετικά υπέρ της Ορθοδοξίας, εις επίρρωση της Καποδιστριακής ρύσεως «ή Πρόνοια ούδέν επί ματαίῳ ποιεῖ».

¹⁰ Οι ετεροδόξες πολυμελείς χορωδίες ενδεχομένως επενεργούν ως «υπερμεταδότες» («superspreaders») του ιού, δεδομένου ότι «οι επιστήμονες έχουν εντοπίσει κρούσματα σε μια κηδεία, μια εκκλησιαστική λειτουργία [σ.σ. ετεροδόξων εκκλησιών], ... όπου οι παρευρισκόμενοι συμμετείχαν ενθουσιωδώς σε ομαδικούς ύμνους» (**ELEMENTAL** 6-6-2020). Επί παραδείγματι, ο ιός μεταδόθηκε σε 45 μέλη της 121μελούς χορωδίας της κομητείας Skagit Valley κατά την διάρκεια μιας απογευματινής πρόβας στην Πρεσβυτεριανή εκκλησία στο Mount Vernon στην Washington (**LOS ANGELES TIMES** 29-3-2020). Παρομοίως, στην εκκλησία Shincheonji του Ιησού στο Daegu στη Νότια Κορέα, «ένα άτομο θεωρείται ότι μετέδωσε τον ιό σε εκατοντάδες με αυτόν τον τρόπο» (**VANITY FAIR** 23 Απριλίου 2020).

Exh. 6

Orthodox Worshippers behind police-line bars attend the midnight Easter mass in front of the **Alexander Nevsky Cathedral** in **Sofia (Bulgaria)** on April 18, 2020.

Photo: Valentina Petrova / AP.

Exh. 7

In front of the **Sveti Sedmochislenitsi Church** in **Sofia (Bulgaria)**, Orthodox worshippers attend the midnight Easter mass on April 18, 2020.
Photo: Nikolay Doychinov / AFP.

Exh. 8

Holy Communion at the **Holy Trinity Cathedral**
in **Tbilisi (Georgia)** on April 7, 2020.

Photo: Mariam Nikuradze/OC Media.

Exh. 9

Holy Communion at the **Holy Trinity Cathedral**
in **Tbilisi (Georgia)** on March 29, 2020.

Photo: Mariam Nikuradze / OC Media.

4. Μαθήματα Μέτρου από την Γεωργία

Οι επιδόσεις της Γεωργίας κατά την αντιμετώπιση του κορονοϊού ανεδείχθησαν ως οι κορυφαίες στον Ορθόδοξο κόσμο, και όχι μόνον: Οι Γεωργιανοί συμμετέσχον στην Ακολουθία των Αγίων Παθών ευτάκτως (**Εκθέματα 3-5**), κατά δε την 39ήμερη περίοδο από την Κυριακή των Βαΐων μέχρι και 31 ημέρες μετά την Κυριακή του Πάσχα, στην Γεωργία έλαβαν χώρα μόνον **9** θάνατοι συνολικά, ήτοι μόνον **2 θάνατοι ανά 1.000.000 κατοίκους αντιστοίχως** (**Εκθεμα 2**, πρώτη γραμμή, στήλες 12 και 15 αντιστοίχως). Από δε τις 15 Μαΐου 2020, οι νέοι θάνατοι από κορονοϊό στην Γεωργία ήσαν επί εβδομάδες **μηδέν (0) κάθε ημέρα**, μέχρι την εορτή τής Θείας Αναλήψεως (28 Μαΐου 2020).^{**11**}

Αυτή η επιτυχία της Γεωργίας δεν προέκυψε τυχαία: Η Κυβέρνηση της Γεωργίας δεν ακολούθησε «τυφλά» (μονοδιάστατα) τις συστάσεις των επιστημόνων. Απεναντίας, «εν αντιθέσει προς ιατρικές εισηγήσεις, οι θρησκευτικές συγκεντρώσεις δεν περιορίστησαν δια νόμου, κυρίως προκειμένου η Γεωργιανή Ορθόδοξη Εκκλησία να μπορέσει να τελέσει τις λειτουργίες του Ορθοδόξου Πάσχα» (**AGENDA.GE** 29-4-2020). Ειδικότερα, η Γεωργία ανεζήτησε και εφήρμοσε μια «χρυσή τομή» ή «ισορροπία» μεταξύ ιατρικών (υλιστικών) εισηγήσεων και θρησκευτικών (πνευματικών) παραδόσεων, με αποτέλεσμα, σύμφωνα με τον πρωθυπουργό της Giorgi Gakharia, «ο Γεωργιανός λαός να κατορθώσει να επιδείξει μια υψηλή αίσθηση κοινωνικής ευθύνης και ταυτόχρονα να παραμείνει αφοσιωμένος στη θρησκευτική του πίστη και στην Εκκλησία» (**AGENDA.GE** 20-4-2020).

^{**11**} Όσον αφορά στην αντιμετώπιση της «Πανδημίας» το 2020, οι συγκριτικά καλύτερες επιδόσεις τής Γεωργίας έναντι των αντιστοίχων της ομοδόξου Ελλάδος (που επέβαλε θρησκευτικό lockdown επί των Ελλήνων κατά την Μεγάλη Εβδομάδα), αναλύονται κατ' αντιπαράθεση στα **Εκθέματα-πίνακες 10(a-b)** και απεικονίζεται στα **Εκθέματα-γραφήματα 11 και 12**.

Η έν Μέτρω¹² πολιτική της Γεωργίας για την αντιμετώπιση της «Πανδημίας» και οι κορυφαίες επιδόσεις της προς αυτόν τον σκοπό, έλαβαν δικαίως τα εύσημα όχι μόνον ομοδόξους αλλά και από ετεροδόξους: Ενδεικτικά, τέσσερις εβδομάδες μετά την Κυριακή του Πάσχα, ο Πάπας Francis της Ρώμης, σε τηλεφωνική επικοινωνία του με την Πρόεδρο της Γεωργίας Salome Surabishvili χαρακτήρισε την Γεωργία ως «*το πλέον προσφιλέ του έθνος, ως έχοντος πλούσια πνευματικότητα*» (the dearest nation for him having rich spirituality) (First Channel¹³-5-2020).

5. Συμπέρασμα

Τα στατιστικά ευρήματα στην παρούσα μονογραφία είναι χρήσιμα για την λυσιτελή και έν Μέτρω¹² διαχείριση του πιθανολογομένου δευτέρου κύματος της «Πανδημίας» COVID-19 το 2020-2021, σύμφωνα με το λίαν επιτυχημένο πρότυπο της Γεωργίας. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στην **Ακολουθία των Αγίων Παθών** σε **Ορθόδοξες χώρες**, απεδείχθη επιστημονικά (**Εκθέμα 2**) ότι ο **εκκλησιασμός και η Θεία Κοινωνία** (**Εκθέματα 8-9**) **ΔΕΝ συντελούν αφ' εαυτών στη διάδοση του κορονοϊού**, εφ' όσον τηρούνται μέτρα **ευταξίας, απολύμανσης και κοινωνικής αποστασιοποίησης** κατά την διάρκεια της Ακολουθίας εντός και εκτός κάθε ναού, όπως συνέβη στη Γεωργία (**Εκθέματα 3-5**), στη Βουλγαρία (**Εκθέματα 6-7**) και σε άλλες Ορθόδοξες χώρες όπου επετράπη η στοιχειώδης άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και δικαιωμάτων των Ορθοδόξων κατά την **Μεγάλη Εβδομάδα**.

¹² Περί της εννοίας τού Μέρου ιδέ:

— Pappas, John D, 2014. “[The Concept of Measure and the Criterion of Sustainability](#),” *The St. John’s Review*, 56.1: 74-94. (Στα Αγγλικά [εδώ](#), στα Ελληνικά [εδώ](#).)

Coronavirus Pre-Easter Statistics of Greece and Georgia

day seq. #	Day	GREECE						GEORGIA					
		Cases			Deaths			Cases			Deaths		
		new	total	per million people	new	total	per million people	new	total	per million people	new	total	per million people
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	26/2/2020	1	1	0,1				1	1	0,3			
2	27/2/2020	2	3	0,3				0	1	0,3			
3	28/2/2020	1	4	0,4				1	2	0,5			
4	29/2/2020	3	7	0,7				1	3	0,8			
5	1/3/2020	0	7	0,7				0	3	0,8			
6	2/3/2020	0	7	0,7				0	3	0,8			
7	3/3/2020	0	7	0,7				0	3	0,8			
8	4/3/2020	2	9	0,9				0	3	0,8			
9	5/3/2020	22	31	3				6	9	2			
10	6/3/2020	14	45	4				0	9	2			
11	7/3/2020	21	66	6				4	13	3			
12	8/3/2020	7	73	7				0	13	3			
13	9/3/2020	11	84	8				2	15	4			
14	10/3/2020	5	89	9				8	23	6			
15	11/3/2020	10	99	9				1	24	6			
16	12/3/2020	18	117	11	1	1	0,1	1	25	6			
17	13/3/2020	73	190	18	0	1	0,1	0	25	6			
18	14/3/2020	38	228	22	2	3	0,3	5	30	8			
19	15/3/2020	103	331	32	1	4	0,4	3	33	8			
20	16/3/2020	21	352	34	0	4	0,4	0	33	8			
21	17/3/2020	35	387	37	1	5	0,5	1	34	9			
22	18/3/2020	31	418	40	0	5	0,5	4	38	10			
23	19/3/2020	46	464	44	1	6	0,6	2	40	10			
24	20/3/2020	31	495	47	4	10	1	4	44	11			
25	21/3/2020	35	530	51	3	13	1	5	49	12			
26	22/3/2020	94	624	60	2	15	1	5	54	14			
27	23/3/2020	71	695	67	2	17	2	7	61	15			
28	24/3/2020	48	743	71	3	20	2	9	70	18			
29	25/3/2020	78	821	79	2	22	2	5	75	19			
30	26/3/2020	71	892	86	5	27	3	4	79	20			
31	27/3/2020	74	966	93	1	28	3	4	83	21			
32	28/3/2020	95	1061	102	4	32	3	7	90	23			
33	29/3/2020	95	1156	111	7	39	4	1	91	23			
34	30/3/2020	56	1212	116	7	46	4	12	103	26			
35	31/3/2021	102	1314	126	3	49	5	7	110	28			
36	1/4/2020	101	1415	136	2	51	5	7	117	29			
37	2/4/2020	129	1544	148	2	53	5	17	134	34			
38	3/4/2020	69	1613	155	10	63	6	21	155	39			
39	4/4/2020	60	1673	160	5	68	7	7	162	41	1	1	0,3
40	5/4/2020	62	1735	166	5	73	7	12	174	44	1	2	0,5
41	6/4/2020	20	1755	168	6	79	8	14	188	47	0	2	0,5
42	7/4/2020	77	1832	176	2	81	8	8	196	49	1	3	0,8
43	8/4/2020	52	1884	181	2	83	8	15	211	53	0	3	0,8
44	9/4/2020	71	1955	187	4	87	8	7	218	55	0	3	0,8
45	10/4/2020	56	2011	193	5	92	9	16	234	59	0	3	0,8
46	11/4/2020	70	2081	200	1	93	9	8	242	61	0	3	0,8

DATA SOURCE: [worldometer](#).

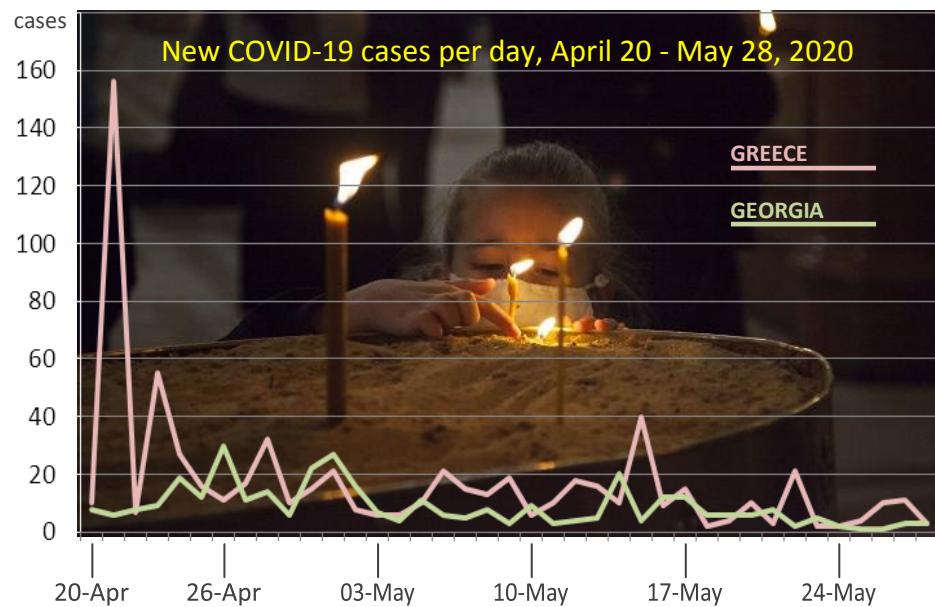
Exh. 10(a)

Coronavirus Easter Statistics of Greece and Georgia

day seq. #	Day	GREECE						GEORGIA					
		Cases			Deaths			Cases			Deaths		
		new	total	per million people	new	total	per million people	new	total	per million people	new	total	per million people
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
47	12/4/2020	33	2114	203	5	98	9	15	257	64	0	3	0,8
48	13/4/2020	31	2145	206	1	99	9	15	272	68	0	3	0,8
49	14/4/2020	25	2170	208	2	101	10	28	300	75	0	3	0,8
50	15/4/2020	22	2192	210	1	102	10	6	306	77	0	3	0,8
51	16/4/2020	15	2207	212	3	105	10	42	348	87	0	3	0,8
52	17/4/2020	17	2224	213	3	108	10	22	370	93	0	3	0,8
53	18/4/2020	11	2235	214	2	110	11	18	388	97	1	4	1
54	19/4/2020	0	2235	214	4	114	11	6	394	99	0	4	1
55	20/4/2020	10	2245	215	2	116	11	8	402	101	0	4	1
56	21/4/2020	156	2401	230	5	121	12	6	408	102	0	4	1
57	22/4/2020	7	2408	231	0	121	12	8	416	104	1	5	1
58	23/4/2020	55	2463	236	4	125	12	9	425	107	0	5	1
59	24/4/2020	27	2490	239	5	130	12	19	444	111	0	5	1
60	25/4/2020	16	2506	240	0	130	12	12	456	114	0	5	1
61	26/4/2020	11	2517	241	4	134	13	30	486	122	1	6	2
62	27/4/2020	17	2534	243	2	136	13	11	497	125	0	6	2
63	28/4/2020	32	2566	246	2	138	13	14	511	128	0	6	2
64	29/4/2020	10	2576	247	1	139	13	6	517	130	0	6	2
65	30/4/2020	15	2591	248	1	140	13	22	539	135	0	6	2
66	1/5/2020	21	2612	251	0	140	13	27	566	142	1	7	2
67	2/5/2020	8	2620	251	3	143	14	16	582	146	1	8	2
68	3/5/2020	6	2626	252	1	144	14	7	589	148	1	9	2
69	4/5/2020	6	2632	253	2	146	14	4	593	149	0	9	2
70	5/5/2020	10	2642	253	0	146	14	11	604	151	0	9	2
71	6/5/2020	21	2663	255	1	147	14	6	610	153	0	9	2
72	7/5/2020	15	2678	257	1	148	14	5	615	154	0	9	2
73	8/5/2020	13	2691	258	2	150	14	8	623	156	1	10	3
74	9/5/2020	19	2710	260	1	151	14	3	626	157	0	10	3
75	10/5/2020	6	2716	261	0	151	14	9	635	159	0	10	3
76	11/5/2020	10	2726	262	0	151	14	3	638	160	1	11	3
77	12/5/2020	18	2744	263	1	152	15	4	642	161	0	11	3
78	13/5/2020	16	2760	265	3	155	15	5	647	162	0	11	3
79	14/5/2020	10	2770	266	1	156	15	20	667	167	1	12	3
80	15/5/2020	40	2810	269	4	160	15	4	671	168	0	12	3
81	16/5/2020	9	2819	270	2	162	16	12	683	171	0	12	3
82	17/5/2020	15	2834	272	1	163	16	12	695	174	0	12	3
83	18/5/2020	2	2836	272	2	165	16	6	701	176	0	12	3
84	19/5/2019	4	2840	273	0	165	16	6	707	177	0	12	3
85	20/5/2020	10	2850	273	1	166	16	6	713	179	0	12	3
86	21/5/2020	3	2853	274	2	168	16	8	721	181	0	12	3
87	22/5/2020	21	2874	276	1	169	16	2	723	181	0	12	3
88	23/5/2020	2	2876	276	2	171	16	5	728	182	0	12	3
89	24/5/2020	2	2878	276	0	171	16	2	730	183	0	12	3
90	25/5/2020	4	2882	276	1	172	16	1	731	183	0	12	3
91	26/5/2020	10	2892	277	1	173	17	1	732	183	0	12	3
92	27/5/2020	11	2903	278	0	173	17	3	735	184	0	12	3
93	28/5/2020	3	2906	279	2	175	17	3	738	185	0	12	3

DATA SOURCE: [worldometer](#).

Exh. 10(b)

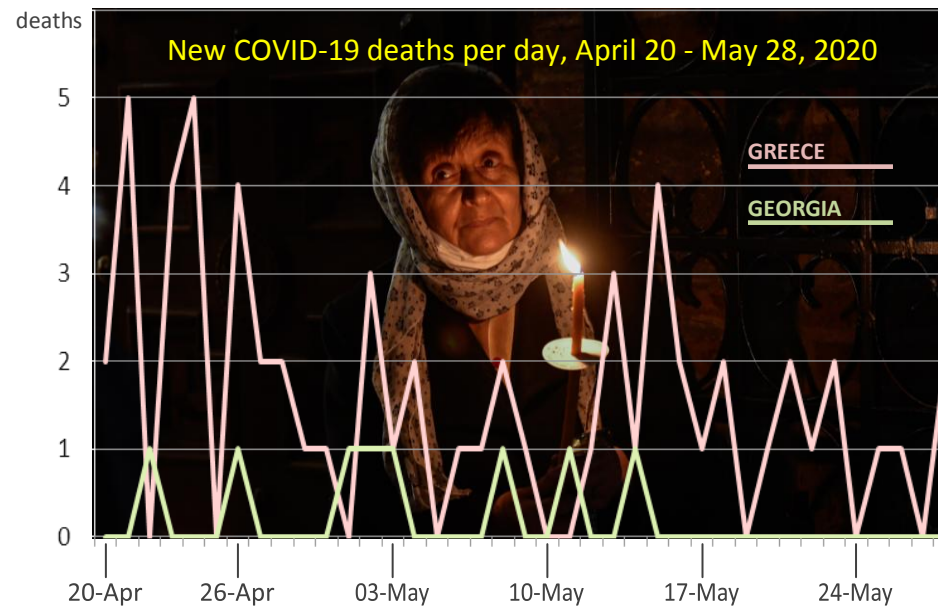

Background photo (also on cover): Nino Alavidze / Agenda.ge.

DATA SOURCE: [worldometer](https://www.worldometer.info/).

Exh. 11

Σημείωση (Εκθ. 10-12): Το 2020, επί πεντέμισυ εβδομάδες μετά την Κυριακή του Πάσχα, μέχρι και την εορτή της Αναλήψεως, ήτοι κατά την 39ήμερη περίοδο από 20 Απριλίου μέχρι 28 Μαΐου 2020, ο αριθμός νέων κρουσμάτων COVID-19 ανά ημέρα (new COVID-19 cases per day) έβαινε μειούμενος (Εκθ. 11) όχι μόνον στην Ελλάδα (ροζ καμπύλη), που εφήρμοσε θρησκευτικό lockdown, αλλά και στη Γεωργία (πράσινη καμπύλη), που δεν εφήρμοσε τέτοιο lockdown, συντελώντας στην επιπεδοποίηση της καμπύλης (flattening the curve) του συσσωρευτικού συνόλου κρουσμάτων COVID-19 εις εκάστη χώρα. Επίσης, οι νέοι θάνατοι από τον ιό (new COVID-19 cases per day), κατ' εκείνη την 39ήμερη περίοδο, έβαιναν μειούμενοι στην Ελλάδα (Εκθ. 12, ροζ καμπύλη), ενώ επιπεδοποιήθηκαν στη Γεωργία (Εκθ. 12, πράσινη καμπύλη): Συγκεκριμένα, κατ' εκείνη την περίοδο,

Background photo (also on backcover): Nikolay Doychinov / AFP.

DATA SOURCE: [worldometer](https://www.worldometer.info/).

Exh. 12

κατεγράφησαν συνολικά **61** τέτοιοι θάνατοι στην Ελλάδα έναντι μόνον **8** τέτοιων θανάτων στη Γεωργία [Εκθ. 10(b), στήλες 6 και 12 αντιστοίχως], ήτοι **5,85 θάνατοι ανά 1.000.000 κατοίκους** στην Ελλάδα έναντι **2 θανάτων ανά 1.000.000 κατοίκους** στη Γεωργία. Πέραν μάλιστα αυτού του γεγονότος —ήτοι ότι μετά την Κυριακή του Πάσχα, οι νέοι θάνατοι από τον ιό στην Ελλάδα ήσαν αναλογικά σχεδόν **τριπλάσιοι** από τους αντιστοίχους στη Γεωργία— είναι αξιοσημείωτο ότι η Γεωργία (όχι όμως και η Ελλάδα) κατόρθωσε να **εκμηδενίσει** τον αριθμό νέων θανάτων από τον ιό μεσούσης της περιόδου, ήδη δύο εβδομάδες πριν την εορτή της Αναλήψεως: Από τις 15 Μαΐου 2020 και μέχρι το τέλος της περιόδου (ή και το τέλος του Μαΐου), ο αριθμός νέων θανάτων από τον COVID-19 ανά ημέρα στη Γεωργία [Εκθ. 10(b), στήλη 12, και Έκθ. 12, πράσινη καμπύλη] ήταν **μηδέν (0)**.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΗΜΕΡΑ Η Μ. ΠΕΜΠΤΗ 2020

ΜΕ ΤΟΝ
ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΟ

“

Την Μεγάλη Εβδομάδα του 2020, για πρώτη φορά στη δισχιλιετή ιστορία της Ορθοδοξίας, ο Εσταυρωμένος εγκατελείφθη ΜΟΝΟΣ επί του Σταυρού από το χριστεπώννυμο πλήρωμα σε πολλές Ορθόδοξες χώρες, όπως είχε συμβεί και πριν από σχεδόν 2000 χρόνια στον Γολγοθά, όπου ο Ιησούς υπερυψούτο ψυχορραγών επί του Τιμίου Σταυρού, εγκαταλελειμμένος από τους οπαδούς του, από τους υπ' Αυτού θαυματουργικώς ευεργετηθέντες, ακόμη και από τους μαθητές του.

Παράλληλα όμως, η πρωτοφανής διχοτομική (αν και προσωρινή) διαφοροποίηση των Ορθοδόξων χωρών, όσον αφορά στην επιβολή θρησκευτικού lockout, δημιούργησε τις αντικειμενικές συνθήκες, επίσης για πρώτη φορά στη ιστορία της Ορθοδοξίας, προς ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ απόδειξη του γεγονότος ότι ο ιός μιας Πανδημίας (COVID-19) δεν μετεδόθη κατά την Ακολουθία των Αγίων Παθών, και ειδικά διά της Θείας Κοινωνίας, στις Ορθόδοξες χώρες που δεν εφήρμοσαν θρησκευτικό lockout κατά την Μεγάλη Εβδομάδα.

Πράγματι επομένως, όπως επεσήμανε ο Μέγας Καποδίστριας, «ή Πρόνοια οὐδέν ἐπί ματαίῳ ποιεῖ».

J.D.P.

Διλογία περί της ιστορικότητας της Μεγάλης Εβδομάδος τού έτους 2020:

(δωρεάν αναγνώσιμη και προσκλήσιμη στους παρακάτω συνδέσμους)

https://www.academia.edu/42770656/Ιστορική_ημέρα_η_Μεγάλη_Πέμπτη_2020_με_τον_Εσταυρωμένο_εγκαταλελειμμένο

https://www.academia.edu/43218913/Αχρείαστο_Θρησκευτικό_Lockout_Σε_Ορθόδοξες_χώρες_o_κορωνοϊός_δεν_μεταδόθηκε_κατά_την_Ακολουθία_των_Αγίων_Παθών

«ή Πρόνοια οὐδέν ἐπὶ ματαίῳ ποιεῖ».

Orthodox worshipper in front of the **Alexander Nevski Cathedral** in **Sofia (Bulgaria)** during the midnight Easter mass, on 18 Apr 2020.
Photo: Nikolay Doychinov / AFP.